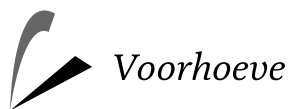

Henk Stoorvogel

Onderweg met Paulus

BIJBELLEESGIDS

Voor Kees en Fieke Goedhart.

*Ik bewonder jullie om jullie levenslange trouw aan Jezus en jullie
moed en liefde om net als Paulus het evangelie in binnen- en buiten-
land te verspreiden. Bedankt!*

Tweede druk, 2012

Henk Stoorvogel

Onderweg met Paulus

Bijbelleesgids

© 2009 Uitgeverij Kok

Postbus 5018, 8260 GA Kampen

www.kok.nl

Omslagontwerp: Douglas Design

Illustraties binnenwerk: Gert Oudenampsen

ISBN 978 90 297 1910 0

ISBN 978 90 297 1921 6 (set van 5 exemplaren)

NUR 707

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No portion of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means – electronic, mechanical, photocopy, recording or any other – except for brief quotations in printed reviews, without the prior written permission of the publisher.

Dag 1: Gitzwart

Handelingen 7:54-8:3

Op 8 januari 1956 werden vijf jonge mannen, Nate Saint, Jim Elliot, Roger Youderian, Ed McCully en Peter Fleming, met speeren vermoord door zes Aucaindianen.

De vijf mannen hadden zich in het gevaarlijke gebied gewaagd omdat de kans steeds groter werd dat de Ecuadoriaanse overheid omwille van olieproductie de diverse indianenstammen met geweld zou verdrijven. De vijf zendelingen zagen het bereiken van 'hun' Auca's als een heilige missie die onder grote tijdsdruk stond.

De vijf waren op een tijdelijke zandbank in een rivier geland en wachtten op Auca's om contact met hen te maken. De Auca's kwamen. Het betekende echter de dood voor deze vijf mannen. Ze lieten hun vrouwen en totaal negen kinderen achter.

Hoewel de zendelingen geweren en pistolen hadden, weigerden ze die te gebruiken tegen de indianen. Ze lieten zich liever doodsteken dan de Auca's voor

eeuwig van het evangelie te vervreemden.

Terwijl de vijf zendelingen doodgestoken werden klonk er een hemels gezang boven de bomen bij de rivier. Alle moordenaars en enkele vrouwelijke toeschouwers hoorden dit gezang, begeleid door een hemelse muziek. Ook zagen ze een licht ononderbroken schijnen.

Het wonderlijke van dit verhaal is dat Elisabeth Elliot, vrouw van de vermoorde Jim Elliot en Rachel Saint, zus van de vermoorde Nate Saint, na de moordpartij wéér naar diezelfde stam trokken en bij hen gingen wonen. De geweldloosheid van de zendelingen had de indianen niet los gelaten en langzaam maar zeker kwamen ze tot bekering en werden vrienden van de weduwen en kinderen van de vermoorde zendelingen.

Het is alleen door de vernieuwende en liefdevolle vergevingskracht van Jezus dat Steve Saint, zoon van Nate, over zijn vriendschap met de 'grappige' Min-

caye, de 'lieve, verlegen' Dyuwi en de 'zachtaardige' Kimo, allen moordenaars van zijn vader en zijn vrienden, schrijven kan:

Kimo, die met zijn kano vol voorraden was gekomen opdat we voldoende te eten hadden terwijl we aan de (landings)baan werkten, was er ook bij geweest, in 1956. Hij had me verteld dat de laatste van de vijf jonge 'buitenlanders' naar de andere kant van de rivier was gevlucht, en dat hij,

in plaats van het oerwoud in te vluchten, waar hij veilig zou zijn, in een boom was geklommen en in haperend Huao had geroepen: 'We zijn alleen gekomen om kennis met jullie te maken. We willen jullie geen kwaad doen. Waarom maken jullie ons dood?' Diezelfde zachtaardige Kimo had zijn smekende woorden aangehoord, en vervolgens zijn drie meter lange, hardhouten speer door de borstkas van de vreemdeling gestoken.

De eerste keer dat we Paulus in de Bijbel tegenkomen zien we hem meteen op zijn donkerst. Stefanus, één van de zeven aangestelde Griekse leiders in de megagemeente van Jeruzalem, bleek een vurig en welsprekend redenaar. Waar de apostelen weliswaar vrijmoedig, maar toch ook met de nodige voorzichtigheid en tact optraden, valt Stefanus het Joodse religieus establishment frontaal aan. Vanuit de geschiedenis van het Joodse volk toont hij aan dat de gevestigde orde de eeuwen door steeds weer het zicht op God was kwijt geraakt. Het zijn keer op keer de enkelingen die er voor zorgen dat God zijn weg kan blijven vervolgen. Denk aan Abraham, en Jozef, en Mozes. Zij hadden het bij het rechte eind. De geestelijke leiders dwaalden keer op keer. De enkelingen, die bereid waren met gevaar voor lijf en leden het volk tot God te doen terugkeren, zij waren het door wie Gods zegen Israël bleef bereiken.

Halsstarrige ongelovigen (tegen hetzelfde Sanhedrin, waar Jezus ongeveer twee jaar eerder voor stond!), u wilt niet luisteren en verzet u steeds weer tegen de heilige Geest, zoals uw voorouders ook al deden. (...) Zelf hebt u nu de Rechtvaardige verraden en vermoord.

De geestelijke leiders van het Sanhedrin 'ontstaken in woede en begonnen te knarsetanden'. Ze hoeven niets meer te horen. Kúnnen niets meer horen. Dit is teveel. Stefanus moet dood. Meteen.

De leiders stormen op Stefanus af en drijven hem de stad uit om

hem te stenigen. Hiermee nam het Sanhedrin een ongehoord risico. De Romeinse bezetter duldde niet dat mensen de doodstraf ontvingen zonder dat zij daarover recht hadden gesproken. Maar de woede van de Hoge Raad is te groot. Het risico nemen ze voor lief. De Joodse rechtspraak was anders dan de onze. Om iemand ter dood te veroordelen waren twee getuigen nodig. Deze getuigen waren ook de eerstverantwoordelijken voor het uitvoeren van het vonnis. De steniging bestond uit drie fasen. Eerst werd de veroordeelde door de eerste getuige een afgrond in gestort. Daarna hief de tweede getuige een grote steen boven zijn hoofd en liet die op de borstkas van de veroordeelde vallen. Als de veroordeelde dan nog leefde mochten alle omstanders stenen rapen en net zo lang gooien tot de persoon overleden was.

Twee rechters moesten de steniging bijwonen. En volgens het ‘Tractaat Sanhedrin’ moesten de getuigen hun mantels aan de voeten van de rechters leggen, om aan te geven dat de executie onder de verantwoordelijkheid van de rechters plaatsvond.

De rol van Paulus bij de steniging van Stefanus verandert dan ineens van onschuldig, jong toeschouwertje, tot wraakzuchtig, verantwoordelijk rechter.

Het Griekse woord voor ‘jongeman’ werd gebruikt voor mannen tot veertig jaar. Het is waarschijnlijker dat Paulus bij de executie van Stefanus tegen de veertig was dan een jaar of achttien. Ongeveer twintig jaar na de steniging van Stefanus omschrijft Paulus zichzelf aan Filémon als ‘een oud man’. Het woord dat hij daar gebruikt werd pas gebruikt voor mensen vanaf 60 jaar. Ook het feit dat Paulus de vervolging naar Damascus mag exporteren geeft wel aan dat hij niet een ‘jongeman’ was, maar een verantwoordelijk persoon die leiding kon geven aan een gewapend escorte.

Wanneer Paulus in Handelingen 22 het Sanhedrin toespreekt, zegt hij:

Ook toen Stefanus zijn getuigenis over u met de dood moest bekopen, was ik erbij. Ik hield de mantels van degenen die hem doodden in bewaring en keurde de moord op hem goed.

En later tegen koning Agrippa:

Als ze ter dood gebracht werden, gebeurde dat met mijn toestemming.

Paulus zet zichzelf neer als verantwoordelijk rechter van doodvonnissen van christenen. Hij was één van degenen die de dood van Stefanus autoriseerde. Stefanus, 'een diepgelovig man, die vervuld was van de heilige Geest', ging voor de jonge kerk van Jeruzalem verloren. Het Griekse deel van de gemeente uit Jeruzalem werd uiteen geslagen en de vervolging barstte los. Onder de bezielende leiding van Paulus.

En Stefanus? Die was al thuis. Bij zijn Vader. Bij de Mensenzoon, die hij vanaf de aarde in een geopende hemel mocht zien. De Mensenzoon die stónd. Reikhalzend het gebeuren op aarde volgend. Klaarstaand om Stefanus te verwelkomen. Zoals het engelenkoor hun verwelkomende liederen zong bij de moord op de vijf zendingen.

Bij de moord op de zendelingen zagen we dat de moordenaars eindigden als vrienden van de families van de vermoorden. Zij werden zelfs zendelingen naar andere indianenstammen. Gelukkig zien we ook Paulus op die positieve manier weer terug. Maar wat was het begin toch git- en gitzwart.

Welke rol heeft Paulus bij de vervolging van christenen gespeeld? Welke aanwijzingen heb je daarvoor?

Vader, dank U wel voor de moed van mannen als Stefanus en Jim Elliot. Geef mij ook de moed om het goede te doen, ongeacht de consequenties.

Dag 2: Gevormd voor de top

Handelingen 21:39-22:4

Het is algemeen bekend dat Maarten Luther door de woorden van Paulus uit Romeinen 1:17: 'De rechtvaardige zal uit geloof leven' tot levend geloof is gekomen. De rest van zijn leven zouden de geschriften van Paulus een belangrijke rol spelen in het leven van Luther. Net als Paulus heeft ook Luther een geweldige invloed gehad op de kerk en het geloofsleven van ontzaglijk veel mensen. Echter, ook in hun vorming zijn parallellen te trekken. Maarten Luther was een begaafd kind. Op zijn twaalfde kon hij al vloeiend Latijn spreken en schrijven. Op zijn zeventiende begon hij met zijn studie aan de Universiteit van Erfurt, waar hij ook zijn *masters degree* haalde. Aan dezelfde universiteit startte hij vervolgens zijn studie rechten. Luther was echter niet alleen een intelligente jongeman, hij was ook diep gelovig. Zijn zoektocht naar innerlijke vrede bracht hem er toe zijn studie rechten af te breken en filosofie en theologie te gaan studeren. Maar ook deze

studies gaven hem geen vrede met God. Daarom besloot hij monnik te worden.

In het klooster blonk hij uit in de geestelijke disciplines. Hij was een toonbeeld van ijver en overgave. Hij vastte veel, bad urenlang, beleed zijn zonden aan de biechtvader en ging op pelgrimsreis naar Rome. Wanneer hij later terugkijkt op deze periode in zijn leven zegt hij: 'Als iemand als monnik de hemel zou kunnen verdienen, dan was ik dat zeker geweest.' Maar ook zijn religieuze ijver bracht hem niet waar hij zo intens naar verlangde.

Luther was zo gefocust op zijn innerlijke strijd dat zijn superieur, Johan von Staupitz, hem opdroeg om weer te gaan studeren. Hij behaalde twee bachelor-titels en werd doctor in de theologie op 21 oktober 1512.

Vanuit zijn onderwijspositie in de theologie begon hij de brieven van Paulus te bestuderen en te doceren. In zijn studie over de brief van Paulus aan de Romei-

nen begon Luther de gerechtig-
heid van God op een heel nieu-
we manier te begrijpen. Waar hij
eerst doodsbang was voor Gods
gerechtigheid en God haatte om
zijn ongenaakbaarheid, leerde

hij nu de gerechtigheid van God
liefhebben, omdat het allemaal
door, in en voor Jezus is. De brief
aan de Romeinen werd voor
hem de poort naar de hemel.

Paulus was ook niet zomaar de eerste de beste. Hij geeft nogal een
visitekaartje af. Ten eerste is hij een jood. Uit de stam Benjamin,
een Hebreëer uit Hebreëen. Maar niet geboren in Israël. Ergens
rond de tijd dat Jezus in Bethlehem werd geboren, werd in de
noordoost hoek van de Middellandse zee nog een baby'tje gebo-
ren: Paulus. In Tarsus, 'een niet onbelangrijke stad'. In Paulus' tijd
woonden er naar schatting enkele honderdduizenden mensen in
deze stad. Tarsus was een 'vrije stad'. Dat wil zeggen dat de stad
binnen het grotere Romeinse rijk eigen wetten mocht handhaven
en vrijheid van import en export had. De stad behoorde samen met
Alexandrië en Athene tot de meest invloedrijke universiteitssteden
van het Romeinse rijk. Zij was bekend om zijn grote filosofen, zoals
Athenodorus en Nestor. Deze filosofen hadden Tarsis omgevormd
tot een oligarchie, waar een kleine minderheid de meerderheid
bestuurde. De toplaag van de kleine minderheid bestond uit Ro-
meinse burgers.

Het feit dat Paulus bij zijn geboorte het Romeins burgerschap mee
had gekregen is een aanwijzing dat zijn familie behoorde tot de elite
van deze invloedrijke stad.

Het was niet alleen een intellectuele stad, ook in economisch en
cultureel opzicht was het een wereldstad. Tarsus lag op het schar-
nierpunt tussen de Griekse en Semitische wereld en verenigde
beide culturen in zich. Eén van de manieren waarop dit in Paulus'
leven tot uiting komt is dat hij zowel Grieks als Hebreeuws spreekt.
In deze stad groeide Paulus op. Hij was een meertalige kosmopo-
liet, met een volkomen andere achtergrond dan de overige apos-
telen, die alle elf (Judas uitgezonderd) uit het landelijke, achterge-
stelde, ongeletterde Galilea kwamen.

Van jongs af aan lijkt er een scherpe focus van Paulus op het zui-

vere jodendom geweest te zijn. Hij heeft weliswaar een vak geleerd (dat van leerbewerker) maar zijn passie lag bij de wet en het jodendom. In Galaten 1:15 schrijft hij hierover dat God hem had ‘afgezonderd van de moederschoot af’. Vanaf het begin van zijn leven lag de hand van God op bijzondere wijze op Paulus’ leven. Voor zijn bekering op de weg naar Damascus uitte zich dit vooral in ijver, punctualiteit en religieus fanatisme. Nadat Gods genade zijn hart heeft geraakt valt alles op de juiste plek.

Vanuit zijn liefde voor God en zijn wet is hij op een gegeven moment vanuit Tarsus verhuisd naar Jeruzalem. Daar kon hij verder getraind worden als schriftgeleerde en farizeeër. Paulus belandde aan de voeten van Gamaliël; in Paulus’ tijd alom gezien als de schriftgeleerde bij uitstek.

Gamaliël komt aan het begin van Handelingen naar voren als degene die voorstelt om de christelijke zijtak van het Jodendom voor eerst maar met rust te laten, omdat de tijd wel zal leren in hoeverre het christendom waar en houdbaar blijkt. Gamaliël komt dus vrij gematigd over, dit in tegendeel tot zijn vurige, fanatieke pupil Paulus. Het is echter niet voor het eerst en ook niet voor het laatst in de geschiedenis dat een leerling fanatieker en feller reageert dan zijn leermeester.

Naast zijn voorliefde voor het bestuderen van de wet is Paulus bedreven als leerbewerker. Wat hij precies maakte is niet bekend. Het kan zijn dat hij tenten maakte, maar ook dat hij zadels of anderzootige leren gebruiksvoorwerpen maakte.

Paulus is een intellectueel, maar wel één die een vak kent. Hij is een wereldburger, bekend met de filosofie, trends, cultuur en sport van zijn tijd. Het verschil, qua achtergrond, met de overige apostelen is enorm. Waar Paulus bij wijze van spreken opgroeide in Amsterdam komen de overige apostelen uit Kiel-Windeweer in Groningen.

Waar Paulus bij wijze van spreken studeerde in Oxford, zijn de overige apostelen voor het overgrote deel analfabeet. Waar Paulus het Griekse denken en de Griekse cultuur kende, was dat voor de overige apostelen een volkomen nieuw en vaak beangstigend fenomeen. Wanneer God de kerk vanuit het jodendom ook wortel wil laten schieten onder de heidenen (waaronder de Grieken en

Romeinen) is dit voor de oorspronkelijke elf apostelen een onmetelijk brede kloof die zij moeten overbruggen. Niet alleen qua geloof, maar ook qua cultuur. Nadat Petrus de eerste heiden, Cornelius, gedoopt heeft, moet hij zich hierover verantwoorden voor de apostelraad. Aarzelend gaan de apostelen akkoord. Maar de bekering van Cornelius blijft toch een beetje een ongelukkig incident. Weliswaar móest Petrus Cornelius wel dopen, want Gods Geest was op hem en zijn gezin gevallen, maar toch...

Veel van de strijd in de vroege kerk betrof die kloof tussen joden en heidenen. Jakobus, de broer van Jezus, bekleedde hierin de plaats van leider van de meest behoudende tak, de gemeente van Jeruzalem. Steeds weer zien wij Paulus terugkeren naar de conservatieve leiders in Jeruzalem om daar verantwoording af te leggen van zijn handelen. Lucas beschrijft niet alles expliciet, maar onder de oppervlakte voel je de spanning. Feit is wel dat God in de persoon van Paulus een man vond die bijzonder geknipt was voor dit eerste pionierswerk onder de heidenen: met zijn wortels zowel in het jodendom als het Griekse denken, meertalig, doorkneed in de Schriften, met een bijzonder grote ijver en in staat om in zijn eigen onderhoud te voorzien. Elk element van zijn leven had hem voorbereid op de grote taak die hem stond te wachten...

Op welke manieren heeft God jou gedurende je leven voorbereid op een taak die je doet of graag wilt gaan doen?

Vader, dank U dat mijn leven in uw handen is en dat U mij voorbereidt op de taak die U voor mij heeft klaar liggen.